

Sukupuolen ilmeneminen ja rakentuminen oppikirjoissa

Segregaatiotyöryhmän kokous 26.3.2010

**Liisa Tainio ja Tiina Teräs
Opettajankoulutuslaitos
Helsingin yliopisto**

Miksi oppikirjat?

- Oppikirja on opettajan tärkeä työväline, jolla tuetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelman toteutumista (Uusikylä & Atjonen 2005)
- Oppikirjat ohjaavat koulujen työtä ja oppijan ajattelua (Hiidenmaa 2003)
- Oppikirjat (kuten muutkin tekstit) rakentavat oman maailmansa, välittävät asenteita ja käsityksiä
- Analyysin fokuksessa sukupuoli
 - Heteronormatiivisuus
 - Muita ulottuvuuksia: ikä, etninen tausta, fyysinen rajoitteisuus, kotipaikka ym.

Aiempaa tutkimusta

- Monografioita

- Elina Lahelma 1992
- Sinikka Aapola 1999
- Leena Koski 2001
- Jukka Lehtonen 2003
- Tarja Palmu 2003

- Pro gradu –tutkielmia, artikkeleita

- Pääsääntöisesti naiset ovat aliedustettuina oppikirjoissa
- Heteroseksuaalisuus esitetään normina
- Perhe- ja työelämäkuvaukset noudattavat usein perinteistä sukupuolirakennetta
- Sukupuoli ja tasa-arvo ovat harvoin tarkastelun kohteena

Tutkittava aineisto

- Keskitytään perusopetuksen oppikirjoihin; ainakin:
 - Äidinkieli ja kirjallisuus
 - Matematiikka
 - Oppilaanohjaus
- Vuosiluokat 3., 6. ja 9.
- Otantapohjainen aineisto:
 - WSOY, Otava, Tammi, Edita

Vuosiluokat ja kansalliset arvioinnit

- Äidinkieli ja kirjallisuus
 - Tytöt menestyvät paremmin
 - Tyttöjen suhtautuminen on myönteisempää
 - Poikien osaamisen taso on heikompi kuin vastaavan arvosanan saaneilla tytöillä
- Matematiikka
 - Taidot ovat lähes yhtäläiset
 - Poikien suhtautuminen on myönteisempää 6.lk lähtien
 - Pojilta vaaditaan parempaa osaamista 9.lk:lla
 - 6.lk oppikirjalla on yhteys osaamistasoon ja asenteeseen

Oppikirjat ja harjoituskirjat (yht. 54 kirjaa)

Äidinkieli ja kirjallisuus

Uusi salainen kerho 3 + 6

Kulkuri 3 + 6

Vipunen 3 + 6

Sanataituri 3 + 6

Kirjakuja 3 + 6

Taju 9

Loitsu 9

Uusi Alekski 9

Aktiivi 9

Sisu 9

Matematiikka

Matikka 3 + 6

Tuhattaituri 3 + 6

(Uusi) Matikkamatka 3 + 6

Laskutaito 3 + 6 + 9

Kuutio, Kartio, Kolmio 9

Pii 9

Oppilaanohjaus

Oma suunta

Valmentaja

Futurix

Tarkastelun kohteet

Esimerkkejä

- Sukupuoleen, sukupuolirooleihin ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvät tekstikohdat
- Teksteissä esiintyvät henkilöt ja sanasto
- Kuvat
- Erityispiirteet
- Tekstiin kirjoittuva lukija

Toteutus

- Selvityksen tekemistä ohjaa prof. Liisa Tainio
- Harjoittelija, tutkimusapulainen Tiina Teräs
- Luokanopettajien äidinkielen erikoistumiskurssi
Oppikirja tutkimuksen kohteena (11 opiskelijaa)

- Selvitys valmis 15.6.2010